

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний технічний університет
Факультет економіки та соціальних комунікацій
Кафедра соціально-психологічних і гуманітарних наук**

**Соціологічна асоціація України
Дніпропетровське обласне відділення**

**РОЗВИТОК ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ НАУК:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

збірник матеріалів

XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції

(м. Кам'янське, 14 – 15 травня 2026)

**Кам'янське
2026**

***XIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи»
(м. Кам'янське, 14 – 15 травня 2026)***

УДК 009(08)

ББК 6/я431

З

Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи : збірник матеріалів XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Кам'янське, 14 – 15 травня 2026/ Дніпровський державний технічний університет. Кам'янське, 2026. 271 с.

У збірнику представлені тези доповідей з соціології, психології, політології, публічного управління і місцевого самоврядування, соціальних комунікацій, історії та права, економіки і менеджменту, філології, педагогіки, а також статті Круглого столу «Суспільні виміри трансформаційних змін в геополітичному просторі» та секцій конференції. Матеріали збірника розраховано на здобувачів вищої освіти, аспірантів, викладачів закладів вищої освіти та інших наукових фахівців.

Мови видання: українська, англійська.

Редакційна рада не обов'язково поділяє думки авторів. Відповідальність за дотримання умов академічної доброчесності, грамотність, список використаних джерел, достовірність цитат та посилань, використання статистичних матеріалів покладається на авторів.

Усі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов'язковим.

УДК 009(08)

ББК 6/я431

© Автори публікацій, 2026

© Кафедра соціально-психологічних і гуманітарних наук
Дніпровського державного технічного університету, 2026

**ХІІІ Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи»
(м. Кам'янське, 14 – 15 травня 2026)**

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАУКОВОЇ МЕТОДОЛОГІЇ.....	
Чимеріс-Голишева Богдана, Юрій Кравцов ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У СУЧАСНОМУ ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	211
Статті круглого столу	
«Людський капітал в експоненційному суспільстві»	212
Антонюк Катерина ЛОКАЛЬНА КУХНЯ ЯК ЕКОНОМІЧНИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ ТА ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ.....	212
Калістратов Михайло, Десна Дмитро, Якуніна Алла ФОРМУВАННЯ ТА ВИЯВИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ	218
Листопад Олексій, Листопад Наталя ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	223
Мардарова Ірина, Гуданич Наталія ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ.....	228
Макєєв Михайло ПРОПАГАНДА КРИЗЬ ПРИЗМУ ФІЛОСОФІЇ ІДЕНТИЧНОСТІ.....	233
Мачуліна Ірина ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЯК ОСНОВА ЕКСПОНЕНЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: ОГЛЯД ОСНОВНИХ ТЕОРІЙ.....	240
Мироненко Артем, Таран Марія ЕТИМОЛОГІЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЙСЬКИХ МОРСЬКИХ ІДІОМ У ЛІНГВОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ.....	246
Моргун Олена ЕПІСТЕМОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОСТІ В СУЧАСНИХ СОЦІОГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ.....	250
Савош Галина ДИНАМІКА СУСПІЛЬНИХ ЗМІН ТА ІНСТИТУЦІЙНІ БАР'ЄРИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ.....	255
Тіхонов Анатолій, Пісоцький Вадим ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ТРИВАЛОГО СТРЕСУ.....	259
Федоренко Дарья, Якуніна Алла СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА.....	266
Хмелюк Альна, Вернигора Никита ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ»: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	268

***XIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи»
(м. Кам'янське, 14 – 15 травня 2026)***

ЛИСТОПАД ОЛЕКСІЙ

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса

ЛИСТОПАД НАТАЛЯ

кандидат педагогічних наук, викладач дошкільних дисциплін,
Комунальний заклад «Одеський педагогічний фаховий коледж»
м. Одеса

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО
РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

Сучасний етап розвитку українського суспільства, зумовлений глибокими соціокультурними трансформаціями та умовами війни, актуалізує проблему формування національної свідомості, громадянської відповідальності та патріотизму молодого покоління. Особливої ваги набуває система дошкільної освіти як перший інституційний рівень соціалізації дитини, що закладає основи ціннісних орієнтацій особистості. Відповідно, підготовка майбутніх вихователів до реалізації національно-патріотичного виховання постає як стратегічне завдання педагогічної освіти.

Аналіз наукових джерел свідчить, що національно-патріотичне виховання в Україні розглядається як цілісна система, спрямована на формування у дітей і молоді любові до Батьківщини, готовності до її захисту, поваги до національної культури, традицій і духовних цінностей. Зокрема, у дослідженні І. Беха, Л. Канішевської та Р. Малиношевського підкреслюється, що стратегія військово-патріотичного виховання має ґрунтуватися на поєднанні ціннісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів, що зумовлює необхідність відповідної професійної підготовки педагогів, здатних реалізовувати ці підходи у практиці роботи з дітьми [1, с. 3].

Особливого значення набуває формування професійної готовності майбутніх вихователів як інтегративної характеристики особистості, що включає мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний компоненти. У наукових працях зазначається, що компетентнісний і діяльнісний підходи є провідними методологічними орієнтирами підготовки педагогів, оскільки забезпечують здатність до практичного застосування знань і вмінь у професійній діяльності [2, с. 272].

Професійно-педагогічний світогляд майбутнього вихователя виступає важливою умовою ефективною реалізації національно-патріотичного виховання. Він формується на основі усвідомлення значущості педагогічної діяльності, прийняття гуманістичних цінностей та готовності до виховання особистості дитини в контексті національної культури. Як зазначають дослідники, формування такого світогляду передбачає інтеграцію знань з педагогіки, психології, культурології та історії [3, с. 49]. У сучасних умовах особливої актуальності набуває розвиток проєктної культури майбутніх педагогів, що сприяє формуванню їх здатності до організації освітнього процесу на засадах творчості, інноваційності та практичної спрямованості. Проєктна діяльність дозволяє інтегрувати зміст національно-патріотичного виховання у різні види дитячої активності, забезпечуючи його системність і цілісність [4, с. 490].

Важливим аспектом є врахування суспільно-політичного контексту, зокрема впливу війни на формування національної та громадянської ідентичності. Дослідження засвідчують, що в умовах війни відбувається посилення національної консолідації, зростає

**XIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи»
(м. Кам'янське, 14 – 15 травня 2026)**

значущість патріотичних цінностей, що має відобразитися у змісті освітнього процесу [6, с. 80]. У зв'язку з означеним підготовка майбутніх вихователів повинна включати формування їх здатності до виховання дітей на засадах національної ідентичності, поваги до держави та її символів.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та висвітлення особливостей формування професійної готовності майбутніх вихователів до реалізації національно-патріотичного виховання в умовах сучасного освітнього простору.

Професійна готовність майбутніх вихователів до національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку доцільно розглядати як цілісну багаторівневу та багатокомпонентну систему, що інтегрує мотиваційно-ціннісні, когнітивні, діяльнісно-практичні та рефлексивно-оцінні характеристики особистості майбутнього фахівця. Такий підхід узгоджується з положеннями компетентнісної парадигми освіти, відповідно до якої результат підготовки визначається не лише обсягом знань, а й здатністю їх ефективно застосовувати у професійній діяльності [2, с. 272].

Мотиваційний компонент виступає системоутворювальним, оскільки визначає спрямованість професійної діяльності майбутнього вихователя. Мотиваційний компонент передбачає сформованість стійкої позитивної мотивації до педагогічної діяльності, внутрішню потребу у здійсненні національно-патріотичного виховання, усвідомлення його соціальної значущості в умовах сучасних суспільних викликів. Важливим аспектом є інтеріоризація національних і загальнолюдських цінностей, формування громадянської позиції, патріотичних почуттів, що забезпечує особистісну залученість педагога до виховного процесу. Дослідники підкреслюють, що ефективність національно-патріотичного виховання значною мірою залежить від рівня ціннісної зрілості самого педагога, його переконань і життєвих орієнтирів [1, с. 3].

Когнітивний компонент охоплює систему професійно значущих знань, необхідних для реалізації національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Йдеться про знання теоретико-методологічних засад національно-патріотичного виховання, його цілей, завдань, принципів, змісту, форм і методів організації освітнього процесу. Водночас важливим є розуміння психолого-педагогічних особливостей розвитку дітей дошкільного віку, специфіки формування у них національної ідентичності, патріотичних почуттів, морально-етичних норм поведінки. Когнітивна складова також передбачає обізнаність майбутніх вихователів із культурно-історичною спадщиною українського народу, традиціями, звичаями, символікою, що становить змістову основу виховної роботи [3, с. 49].

Діяльнісний компонент відображає практичну готовність майбутніх вихователів до реалізації національно-патріотичного виховання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Діяльнісний компонент включає сформованість професійних умінь і навичок, зокрема вміння проєктувати освітній процес з урахуванням завдань національно-патріотичного виховання, добирати адекватні методи, форми і засоби роботи, інтегрувати відповідний зміст у різні види дитячої діяльності (ігрову, пізнавальну, художньо-естетичну, комунікативну тощо). Особливого значення набуває здатність до організації проєктної діяльності, яка забезпечує активне залучення дітей до пізнання національної культури, формує їхній досвід соціальної взаємодії та громадянської поведінки [4, с. 490]. Крім того, діяльнісний компонент передбачає вміння налагоджувати партнерську взаємодію з батьками, колегами, громадськістю, що сприяє створенню єдиного виховного простору.

Рефлексивний компонент забезпечує усвідомлення майбутнім вихователем результатів власної професійної діяльності, здатність до її аналізу, оцінювання та корекції. Рефлексивний компонент передбачає розвиток рефлексивних умінь, що дозволяють

***XIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи»
(м. Кам'янське, 14 – 15 травня 2026)***

критично осмислювати власний досвід, виявляти труднощі та визначати шляхи їх подолання. Важливим є формування здатності до самоосвіти та самовдосконалення, що відповідає вимогам неперервної педагогічної освіти. Рефлексія також сприяє розвитку професійної самосвідомості, усвідомленню власної ролі у процесі формування національної ідентичності дітей, що особливо актуально в умовах суспільних трансформацій [6, с. 80].

Кожен із зазначених компонентів виконує специфічну функцію у структурі професійної готовності, а їх взаємодія забезпечує цілісність і результативність підготовки майбутніх вихователів до реалізації національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Водночас важливо підкреслити, що ефективність формування готовності залежить від цілеспрямованої організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, використання інноваційних педагогічних технологій та створення умов для активної професійної самореалізації студентів.

На прикладі підготовки майбутніх вихователів у закладах вищої освіти можна виокремити низку ефективних педагогічних умов формування зазначеної готовності та конкретизувати їх через відповідні практики впровадження. По-перше, інтеграція змісту національно-патріотичного виховання у навчальні дисципліни професійного циклу може реалізовуватися через оновлення змісту таких освітніх компонентів, як «Дошкільна педагогіка», «Методика ознайомлення дітей з соціумом», «Теорія і методика виховання дітей дошкільного віку». Зокрема, у межах означених навчальних дисциплін доцільно передбачати тематичні модулі: «Формування національної ідентичності у дітей дошкільного віку», «Ознайомлення з культурною спадщиною України», «Виховання поваги до державних символів». Практичним прикладом може бути розроблення студентами конспектів занять на теми «Моя Україна», «Державні символи України», «Українські народні традиції», що поєднують пізнавальний і виховний аспекти. Також ефективним є залучення студентів до аналізу художніх творів, народного фольклору, дитячої літератури з позицій їх виховного потенціалу.

По-друге, використання активних методів навчання сприяє формуванню діяльнісного компонента професійної готовності. Зокрема, проектна діяльність може реалізовуватися через підготовку колективних або індивідуальних освітніх проектів, таких як «Народні свята в закладі дошкільної освіти», «Українська іграшка як засіб виховання», «Моя родина – частина України». У процесі виконання таких проектів студенти не лише поглиблюють знання про національну культуру, але й набувають досвіду організації дитячої діяльності. Кейс-метод передбачає аналіз педагогічних ситуацій, наприклад: «Як пояснити дітям значення державних символів?», «Як організувати святкування народного свята у сучасному ЗДО?», що дозволяє майбутнім вихователям формувати навички прийняття педагогічно доцільних рішень. Тренінгові заняття можуть бути спрямовані на розвиток комунікативних умінь, емпатії, формування громадянської позиції, зокрема через вправи «Цінності сучасного педагога», «Я – громадянин України», «Моя педагогічна місія».

По-третє, організація педагогічної практики виступає ключовим етапом професійної підготовки, що забезпечує апробацію теоретичних знань у реальних умовах освітнього процесу. Наприклад, під час практики студенти можуть проводити заняття та виховні заходи патріотичного спрямування: тематичні дні («День української мови», «День захисників і захисниць України»), інтегровані заняття з використанням народних ігор, казок, пісень. Важливим є також залучення дітей до елементарної дослідницької діяльності, наприклад створення міні-проектів «Моє місто», «Традиції моєї родини». У процесі практики студенти вчаться адаптувати зміст виховання до вікових особливостей дітей, забезпечувати емоційно позитивну атмосферу, використовувати ігрові технології.

***XIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи»
(м. Кам'янське, 14 – 15 травня 2026)***

Значну роль у формуванні професійної готовності відіграють науково-практичні заходи, що реалізуються у межах діяльності закладів вищої освіти та наукових установ. Прикладами таких заходів є студентські наукові конференції, круглі столи, педагогічні майстерні, воркшопи, присвячені проблематиці національно-патріотичного виховання. Наприклад, участь студентів у науково-практичній конференції з теми «Національно-патріотичне виховання дітей в умовах сучасних викликів» дозволяє їм презентувати власні напрацювання, обмінюватися досвідом, ознайомлюватися з інноваційними підходами. Ефективними є також майстер-класи від практикуючих педагогів, під час яких демонструються сучасні методики роботи з дітьми (використання народної символіки, інтеграція мистецьких видів діяльності, організація свят і розваг).

Крім того, доцільним є залучення студентів до участі у волонтерських та соціальних ініціативах патріотичного спрямування, що сприяє формуванню їх громадянської активності та соціальної відповідальності. Наприклад, організація благодійних заходів, участь у культурно-просвітницьких проєктах, співпраця з громадськими організаціями дозволяє майбутнім вихователям набути досвіду практичної реалізації патріотичних цінностей. Наведені приклади засвідчують, що ефективність формування професійної готовності майбутніх вихователів до національно-патріотичного виховання забезпечується комплексним поєднанням змістових, методичних і організаційних умов, що сприяють інтеграції теоретичної підготовки та практичного досвіду, розвитку професійних компетентностей і ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців.

Практична підготовка майбутніх вихователів до реалізації національно-патріотичного виховання може здійснюватися через розроблення та впровадження освітніх проєктів, спрямованих на ознайомлення дітей з національною культурою, традиціями, історією України. Наприклад, це можуть бути проєкти «Моя Батьківщина – Україна», «Народні символи України», «Українські свята і традиції», які передбачають інтеграцію різних видів діяльності: ігрової, пізнавальної, художньо-естетичної, комунікативної. Важливою складовою є також формування у майбутніх вихователів здатності до партнерської взаємодії з батьками, оскільки сім'я відіграє ключову роль у вихованні дитини. Спільна діяльність педагогів і батьків сприяє узгодженості виховних впливів, формуванню єдиного виховного простору, що забезпечує ефективність національно-патріотичного виховання.

Окрему увагу слід приділити використанню цифрових технологій у процесі підготовки майбутніх вихователів. Цифрові ресурси дозволяють розширити можливості доступу до навчальної інформації, урізноманітнити форми роботи, підвищити мотивацію студентів до навчання. Водночас важливо забезпечити формування інформаційної культури майбутніх педагогів, їх здатності критично оцінювати інформацію, протидіяти дезінформації, що є особливо актуальним в умовах інформаційної війни.

Формування професійної готовності майбутніх вихователів до реалізації національно-патріотичного виховання є складним і багатовимірним процесом, що потребує системного підходу, інтеграції теоретичної та практичної підготовки, використання сучасних педагогічних технологій. Ефективність означеного процесу залежить від узгодженості всіх його компонентів, а також від урахування сучасних суспільних викликів. Узагальнюючи викладене, можна дійти висновку, що підготовка майбутніх вихователів до національно-патріотичного виховання повинна здійснюватися на засадах компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів, передбачати формування у студентів ціннісних орієнтацій, професійних знань і практичних умінь.

**XIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи»
(м. Кам'янське, 14 – 15 травня 2026)**

Список використаних джерел:

1. Бех І.Д., Канішевська Л. В., Малиношевський Р. В. Стратегія військово-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти України: реалії та орієнтовні позиції. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2023, № 5(2), С. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5202>
 2. Листопад О. Компетентнісний і діяльнісний методологічні підходи в підготовці майбутніх педагогів до прогнозування в освітній діяльності. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, 2026. Випуск 222. С. 271–275. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2026-1-222-271-275>
 3. Листопад О. А., Мардарова І. К. Формування професійно-педагогічного світогляду майбутніх вихователів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*, 2022, Вип. 1 (48) С. 46–55. DOI: <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2022-1-48-46-55>
 4. Листопад О. А., Мардарова І. К., Гуданич Н. М. Розвиток проєктної культури майбутніх педагогів в освітньому середовищі закладу вищої освіти. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки*, 2023, Вип. 3. С. 485–497. DOI : <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2023-1-3-485-497>
 5. Луговий В. І., Топузов О. М., Регейло І. Ю., Гудим І. М. Науково-практичні заходи (проєкти) наукових установ НАПН України з національно-патріотичного виховання. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2023, № 5(2), С. 1–13. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5210>
 6. Поліщук Ю. Національна та громадянська ідентичності в Україні в умовах російсько-української війни: константи та зміни. *Політичні дослідження*. 2024. № 2 (8). С. 73–93. DOI: <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2024-2-4>
- Lystopad O., Mardarova I., Lystopad N., Hudanych N. Innovative Activity as a Factor in the Professional Development of Preservice Teachers. *Modern vectors of science and education development in China and Ukraine: International annual journal*. Odesa: South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky, Harbin: Harbin Engineering University, 2025. Issue 11. P. 209–222. DOI: 10.24195/2414

МАРДАРОВА ІРИНА

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса

ГУДАНИЧ НАТАЛІЯ

доктор філософії, старший викладач кафедри дошкільної педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса

**ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЦИФРОВОМУ
ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ТА
ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ**

Сучасний етап розвитку освіти характеризується активною цифровізацією, що